

Tıpta Uzmanlık Sınavında Türkiye’de Halk Sağlığının Son Beş Yıldaki Durumu

Erhan Eser^a, Selçuk Hatipoğlu^b

Özet

Amaç: Bu çalışma Halk Sağlığı mesleğinin hekimler arasında ne düzeyde tercih edildiği konusunda bir değerlendirme yapmak amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** TUS tercih puanları Web tabanlı (ÖSYM ve diğer kuruluşların web sayfalarından) verilerden, 33 Halk Sağlığı Anabilim dalı için, 2006-2011 dönemleri için elde edilmiştir. **Bulgular:** Nisan 2010 dönemi dışında kadro ilan edilen veya tercih edilen anabilim dalı sayıları son TUS dönemi olan Eylül 2011 dönemine dek önemli bir değişiklik göstermemiştir. Son TUS döneminde ise bu sayı önemli bir artış göstermiştir. Özellikle son iki-üç TUS döneminde gözlenen genel kadrolarındaki azalmanın Halk Sağlığı’na yansıtılmadığını görüyoruz. 2006-2011 TUS dönemlerinde Halk Sağlığını tercih eden hekimlerin aldıkları ortalama puan aralığı 53.8-60.5 ‘dir. Ortalama puan dağılımında büyük bir değişim gözlenmemekle birlikte puan ortalama ve dağılım aralıklarında son iki yıldaki TUS döneminde diğer dönemlere göre önemli bir artış izliyoruz ($p<0.05$). Son dört dönemde anabilim dalını kazanıp göreve başlamayanların oranı %16-56 arasında değişmektedir. Genel olarak Halk Sağlığı Anabilim dalları için ortanca tercih sırası 7’dir. Herhangi bir TUS döneminde en az bir araştırma görevlisinin 1’nci Sırada tercihte buldukları anabilim dalı sayısı 13; 2’nci Sırada tercihte buldukları anabilim dalı sayısı ise 12’dir. Genel olarak değerlendirmeye alınan toplam 33 AD içinde 25 AD’nın herhangi bir dönemde ilk üç sırada tercih edildikleri anlaşılmaktadır. Karşılaştırmak amacıyla incelenen Genel Cerrahi anabilim dalları için ortanca tercih sıralaması 8’dir. Değerlendirmeye alınan toplam 33 üniversiteden 20’sinde Halk Sağlığı anabilim dalları tercih sırası Genel Cerrahi AD tercih sırasından daha üst sıradadır. Tercih sıralamasında Genel Cerrahi’nin altında kalan 13 anabilim dalının yaklaşık yarısı beş büyük ildeki anabilim dallarıdır. En az üç ve daha fazla dönem araştırma görevlisi almış olan anabilim dallarına göre 57 ve daha üstü puanla araştırma görevlisi kabul etmiş olan 14 Anabilim dalının altısı üç büyük kentte yer alan tıp fakültelerinin anabilim dallarıdır. TUS Halk Sağlığı giriş puanları son dört dönemde anlamlı artış göstermektedir. Ancak, yıllar içinde doğrusal olarak hızla düşse de Halk Sağlığı anabilim dalında eğitim almaya hak kazanıp da uzmanlık eğitimine başlamayanların oranı henüz daha kabul edilemez boyutlardadır. **Sonuç:** Bütün bu değerlendirmeler ışığında, Halk Sağlığı uzmanlığı bir gelişim gösterse de uzmanlık eğitimini ilk başladığı yıllardaki durumun henüz daha çok uzağında olduğumuz da bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: TUS, halk sağlığı uzmanlık eğitimi

^aProf.Dr., Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Manisa.

^bDr., Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Manisa.

Sorumlu Yazar: Erhan Eser, Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Manisa. Tlf: 0236 2318373, E-posta: erhanese@gmail.com

Geliş tarihi: 01 Şubat 2012, Kabul tarihi: 10 Mart 2012

State of Public Health in the past 5 years Central Medical Speciality Exams in Turkey

Abstract

Objective: The aim of this descriptive study was to assess the preference for the specialty in Public Health (PH) among physicians in Turkey. **Method:** This was done by a survey of the "Central Medical Specialty Exam" (TUS) scores of 33 University Public Health departments for the years 2006-2011, obtained from a number of websites, including National Student Selection and Placement Centre (ÖSYM) and some other private bodies. **Results:** The number of departments seeking a candidate did not change until the September 2011 exam apart from that of April 2010. The Public Health profession was not affected by the observed decrease in National medical specialty staff openings in recent years. In the period from 2006-2011 the range of the mean exam points was 53.8-60.5 for Public Health. This range significantly increased for the exams of the past 2 years ($p<0.05$). The percentage of drop-outs varied between 16 and 56% in public health departments. The median preference rank was 7 for Public Health in the TUS. Regarding any exam period, among 33 PH departments, 13 PH departments were preferred as being in the first rank; 12 in the second rank and 25 in the third rank at least once during the 2006-2011 period. As a simple comparison the mean rank for general surgery was 8 during this period and PH was preferred in higher ranks than general surgery in 20 of 33 universities. Half of the remaining 13 departments with a higher rank than General Surgery are located in the 5 big Metropolitan cities of Turkey. Of the 14 PH departments accepted residents with 57 points and over 6 were located in 3 big Metropolitan cities. TUS PH acceptance point limits have increased during the 4 most recent exams but the drop-out rates of the PH residents are still at non-acceptable levels. **Conclusion:** In the light of these results, despite a visible development for the preference of PH among practitioners, there is still a long distance to catch the level of popularity of PH at the beginning of the PH specialty training in Turkey in 70s.

Key Words: General medical specialty exam, public health specialty exam

Giriş

Bu analiz Halk Sağlığı mesleğinin hekimler arasında ne düzeyde tercih edildiği konusunda bir değerlendirme yapmak amacıyla yapılmıştır.

TUS tercih puanları Web tabanlı verilerden, 2006 - 2011 dönemleri için elde edilmiştir. TUS puan dağılımları, yıllara ve sınav dönemlerine göre bir bütün olarak

tüm anabilim dalları için ortak olarak ve ayrıca her bir anabilim dalı için yine yıllara göre verilmiştir. Tablolarda izlenen kadrolar, tercihler sonunda oluşan en küçük puanlardır. Bu puanları alan adayların ilgili anabilim dallarında göreve başlayıp başlamadıkları belli değildir.

Bulgular ve Tartışma

Genel olarak halk sağlığının durumu

TUS dönemlerine göre kadro ilan edilen veya tercih edilen anabilim dalı sayıları ve her bir TUS döneminde Halk Sağlığını tercih etmiş olan hekimlerin aldıkları ortalama, en küçük ve en büyük puanlar Tablo 1'de sunulmuştur. Nisan 2010 dönemi dışında kadro ilan edilen veya tercih edilen anabilim dalı sayıları son TUS dönemi olan Eylül 2011 dönemine dek önemli bir değişiklik göstermemiştir. Bu dönemlerde ilan edilen kadro sayıları 14-24 aralığında olmuştur. Son TUS döneminde ise

bu sayı 29'a çıkmıştır. Halk Sağlığı anabilim dalları için ilan edilen kadro sayılarında anabilim dallarının talepleri yanında fakülte dekanlıklarının da inisiyatifi rol oynamaktadır. Özellikle son 2-3 TUS döneminde gözlenen genel kadrolarındaki azalmanın Halk Sağlığı'na yansıtılmadığını görüyoruz. Halk Sağlığı uzmanı açığı olan ülkemizde bu durum anlaşılabilir bir durumdur. Ancak yöntem bölümünde de belirtildiği gibi bu puanları alan adayların ilgili anabilim dallarında göreve başlayıp başlamadıkları belli değildir. Örneğin son

TUS döneminde tabloda izlenen 29 sayısına bakarak bu sayıda araştırma görevlisinin anabilim dalında göreve başladığını söyleyemeyiz. Anabilim dallarında göreve başlamış olup da uzmanlık derecesi almadan istifa eden -son yıllarda artan sayıda olduğunu bildiğimiz- halk sağlığı araştırma görevlilerini de unutmamak gerekir. Halk sağlığı uzmanlık eğitimini tamamlamayan araştırma görevlisi sayılarını da ortaya koyan ek bir çalışmaya gereksinim vardır.

Tablo 1'de 2006-2011 TUS dönemlerinde Halk Sağlığını tercih eden hekimlerin aldıkları ortalama puanların dağılımında büyük bir değişim gözlenmemekle birlikte puan ortalama ve dağılım aralıklarında son iki yıldaki TUS döneminde diğer dönemlere göre önemli bir

artış izliyoruz. Toplam 12 TUS Dönemi içinde ilk sekiz döneme göre son dört dönemdeki puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Farklı dönemlerde TUS puan hesaplama yöntemi ve standardında bir değişiklik olmadığını dikkate alırsak bunun nedenini açıklamak gerekir. Her ne kadar Sağlık Bakanlığı birimlerinde görev tanımına uygun olmayan konumlarda çalıştırılırsalar da Halk Sağlığı uzmanlarının istihdamındaki -göreceli- iyileşmelerin bu puan artışında etkisi olduğu düşünülebilir. Eğitim ve akademik ortamda Halk Sağlığı Anabilim Dallarının kendi iç disiplinlerini koruyarak çalışmalarını sürdürmeleri de Halk Sağlığının tercihindeki artışta rol oynamış olabilir.

Tablo 1. TUS halk sağlığı giriş puanı dağılımları

TUS Dönemi	Bu dönemde kadro ilan edilen / tercih edilen halk sağlığı AD sayısı*	Ortanca Puan	Ortalama Puan (min-maks)
Nisan 2006	19	53.48	54.18 (50.10 – 60.10)
Eylül 2006	21	55.88	56.13 (52.65 – 64.10)
Nisan 2007	16	57.40	56.10 (52.00 – 62.30)
Eylül 2007	19	55.71	55.46 (51.70 – 58.80)
Nisan 2008	19	59.18	59.28 (53.80 – 65.20)
Eylül 2008	24	54.10	54.00 (51.60 – 57.80)
Nisan 2009	23	53.32	53.79 (50.60 – 58.90)
Eylül 2009	14	56.75	56.93 (53.60 – 62.70)
Nisan 2010	7	60.05	60.07 (58.31 – 61.40)
Aralık 2010	11	58.23	58.12 (55.20 – 60.60)
Mayıs 2011	19	60.62	60.52 (57.90 – 63.90)
Eylül 2011	29	57.89	56.14 (53.90 – 62.68)

*Toplam 39 üniversite üzerinden

Tablo 2'de ÖSYM verilerine göre adayların son dört TUS döneminde Halk Sağlığı tercihleri ve göreve başlama durumları izlenmektedir. Önceki dönemler için ÖSYM web sitesinde bir bilgiye

ulaşılamadığından yıllar içindeki eğilim konusunda kesin bir şey söylemek güçtür. Ancak ilk iki döneme göre son iki dönemde göreve başlama oranlarında belirgin bir artış göze çarpmaktadır.

Tablo 2. Son 4 TUS döneminde halk sağlığı anabilim dallarını kazanan adayların anabilim dalında göreve başlama (yerleşme) durumları

TUS Dönemi	Anabilim dalında göreve başlayanların sayısı (n, %)	Bir HS Anabilim dalını kazansa da göreve başlamayanların sayısı (n,%)	Halk Sağlığı anabilim dallarına yerleştirilen toplam araştırma görevlisi sayısı
Nisan 2010	9 (60.0)	6 (40.0)	15
Aralık 2010	16 (44.4)	20 (55.6)	36
Mayıs 2011	32 (74.4)	11 (25.6)	43
Eylül 2011	52 (83.8)	10 (16.2)	62

Halk sağlığı anabilim dallarındaki farklılaşmalar

Tablo 3'de Halk Sağlığı Anabilim Dallarının adayların yaptığı tercih sırasına göre dağılımı sunulmuştur. Genel olarak Halk Sağlığı Anabilim dalları için ortanca tercih sırası 7'dir. Halk Sağlığı Anabilim dallarına göre değerlendirildiğinde:

Herhangi bir TUS döneminde en bir araştırma görevlisinin 1'nci sırada tercihte buldukları anabilim dalı sayısı 13; 2'nci

sırada tercihte buldukları anabilim dalı sayısı ise 12'dir. Genel olarak değerlendirmeye alınan toplam 33 AD içinde 25 AD'nın herhangi bir dönemde ilk üç sırada tercih edildikleri anlaşılmaktadır. En az üç dönem araştırma görevlisi kabul etmiş olan anabilim dallarına göre ortanca tercih sıralaması en yüksek (4-5) olan ilk beş anabilim dalı Ankara, Atatürk, Ege, İstanbul (Çapa) ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Halk Sağlığı AD'dır.

Tablo 3. Halk sağlığı anabilim dallarının adayların yaptığı tercih sırasına göre dağılımı

Üniversite	HSAD'nın ortalama tercih sırası	HSAD'nın ortanca tercih sırası	HSAD'nın tercih sırası dağılım aralığı (min-maks)	Aynı dönemde Genel Cerrahi AD ortanca tercih sırası
Abant İzzet Baysal	---	---	---	---
Adnan Menderes	7.6	8.0	7 - 8	8.0
Akdeniz	6.3	5.5	1 - 12	6.5
Ankara	6.2	4.0	1 - 13	6.0
Atatürk	5.0	4.0	1 - 13	8.0
Başkent	7.5	7.0	5 - 11	8.0
Celal Bayar	7.8	8.0	2 - 14	9.0
Cumhuriyet	7.7	6.5	3 - 14	8.0
Çukurova	7.0	8.0	1 - 12	7.0
Dicle	7.5	6.5	1 - 14	10.0
Dokuz Eylül	9.0	10.0	3 - 14	8.0
Düzce	7.5	6.5	3 - 14	9.0
Ege	5.7	4.0	1 - 13	5.0
Erciyes	8.4	8.0	1 - 14	5.5
Osmangazi	7.2	7.0	3 - 13	10.0
Fırat	7.2	8.0	1 - 14	7.0
Gazi	9.4	12.0	2 - 14	6.0
Gaziantep	5.0	4.0	3 - 8	8.5
Hacettepe	9.1	8.0	1 - 14	7.0
Harran	---	---	---	---
İnönü	---	---	---	---
Cerrahpaşa	8.9	9.5	1 - 14	8.0
İstanbul	4.6	5.0	2 - 9	8.0
Karadeniz	7.1	5.0	3 - 14	6.0
Kırıkkale	6.6	6.0	1 - 14	6.5
Kocaeli	6.8	5.5	4 - 13	8.5
Marmara	8.2	7.5	3 - 14	7.0
Mersin	9.4	9.0	4 - 14	8.5
Mustafa Kemal	11.1	13.0	6 - 14	9.0
Ondokuz Mayıs	7.9	9.0	1 - 14	6.5
Pamukkale	7.2	7.0	4 - 10	8.0
Meram	---	---	---	---
Süleyman Demirel	7.7	7.0	4 - 12	11.0
Trakya	6.7	6.5	1 - 14	7.0
Uludağ	7.9	8.0	3 - 14	5.0
Yüzüncü yıl	11.5	12.5	8 - 13	5.0
Zonguldak	7.0	5.0	3 - 13	8.0
TOPLAM*	7.5	7.0	1 - 14	8.0

* Ortalamaların ortalaması; Ortancaların ortancası

En az üç dönem araştırma görevlisi kabul etmiş olan anabilim dallarına göre ortalama tercih sıralaması en yüksek (4.6-6.3) olan ilk beş anabilim dalı sırasıyla İstanbul Tıp (Çapa), Ege, Atatürk, Ankara Tıp ve Akdeniz Üniversitesi Halk Sağlığı AD'dır.

Karşılaştırmak amacıyla incelenen Genel Cerrahi anabilim dalları için ortanca tercih sıralaması 8'dir. Tercih ortalama ve ortancaları ilgili ağ sayfalarında hazır tablo

olarak verilmemiş olduğundan diğer anabilim dalları ile ilgili tercih sıralamaları ayrıca incelenememiştir. Değerlendirmeye alınan toplam 33 üniversiteden 20'sinde Halk Sağlığı anabilim dalları tercih sırası Genel Cerrahi AD tercih sırasından daha üst sıradadır. Tercih sıralamasında Genel Cerrahi'nin altında kalan 13 anabilim dalının yaklaşık yarısı beş büyük ildeki anabilim dallarıdır.

Tablo 4. Halk sağlığı anabilim dallarına göre TUS giriş puanı dağılımları

Üniversite	HSAD'nın arş. gör. aldığı dönem sayısı	HSAD'nın ortalama TUS puanı	Anabilim dalının ortanca TUS Puanı	Anabilim dalının TUS puan dağılım aralığı (min-maks)
Abant İzzet Baysal	1	54.19	---	54.19
Adnan Menderes	2	55.59	55,65	53.00 - 58.30
Akdeniz	8	56.40	57,34	52.70 - 60.21
Ankara	7	56.77	56,44	50.64 - 60.51
Atatürk	3	54.43	55,44	51.59 - 56.30
Başkent	1	51.58	---	51.58
Celal Bayar	7	56.59	55,82	52.21 - 62.06
Cumhuriyet	7	54.76	55,50	51.50 - 57.02
Çukurova	7	56.44	56,93	52.86 - 61.01
Dicle	8	55.28	54,98	53.09 - 61.10
Dokuz Eylül	10	56.53	57,62	51.58 - 61.99
Düzce	2	57.11	57,12	53.14 - 61.09
Ege	5	56.81	57,32	52.20 - 61.70
Erciyes	8	55.85	56,48	52.21 - 60.62
Osmangazi	8	57.06	*57,09	51.37 - 63.97
Fırat	10	56.90	55,76	51.59 - 63.37
Gazi	12	57.89	57,68	52.28 - 62.36
Gaziantep	2	59.97	59,98	58.23 - 61.72
Hacettepe	11	56.36	57,26	51.11 - 59.21
Harran	3	55.56	54,73	54.44 - 57.51
İnönü	2	54.45	54,45	53.48 - 55.43
Cerrahpaşa	7	58.95	58,58	56.50 - 64.80
İstanbul	6	57.06	56,72	51.72 - 62.73
Karadeniz	7	55.25	54,10	51.77 - 58.23
Kırıkkale	7	57.17	*58,78	52.74 - 62.68
Kocaeli	7	56.87	*57,19	52.02 - 60.42
Marmara	10	57.58	57,79	52.22 - 62.34
Mersin	4	56.54	56,96	52.28 - 59.97
Mustafa Kemal	8	57.45	*57,20	53.49 - 58.85
Ondokuz Mayıs	9	58.11	*57,36	54.21 - 62.98
Pamukkale	7	56.57	*57,44	52.35 - 59.28
Meram	3	56.62	*57,50	53.43 - 58.95
Süleyman Demirel	7	57.90	*57,58	53.45 - 59.80
Trakya	3	55.05	55,99	50.40 - 58.75
Uludağ	8	55.39	56,18	50.08 - 58.98
Yüzüncü yıl	5	55.15	52,91	52.40 - 61.35
Zonguldak	2	57.29	57,29	54.91 - 59.67

* TUS'da en az iki dönem öğrenci kabul etmiş olan ve 57.0 ve üstünde ortanca puan alan üç büyük kent dışında yer alan anabilim dalları

Tablo 4'de Anabilim Dallarına göre ilan edilen veya tercih edilen araştırma görevlisi sayıları ve TUS giriş puanı dağılımları sunulmuştur. İncelme kapsamındaki 12 TUS döneminin tümünde Halk Sağlığı AD kadrosu ilan edilmiş olan tek anabilim dalı Gazi ÜTF Halk Sağlığı AD'dır. Bunu 11 dönem ile Hacettepe; 10'ar dönem ile Dokuz Eylül, Marmara ve Fırat; 9 dönem ile Ondokuz Mayıs; 8'er dönem ile Mustafa Kemal, Uludağ, Akdeniz, Dicle, Erciyes ve Osmangazi Halk Sağlığı AD'ları izlemektedir. Yukarıda da değinildiği gibi bu sayıların belirlenmesinde fakültenin kuruluş tarihi, büyüklüğü, kentsel yaşam tercihleri, anabilim dalı öğretim üyesi sayıları ve fakülte dekanlıklarının görüşleri etkili olmaktadır. Ancak bazı Halk Sağlığı anabilim dallarında öğretim üyesi sayıları ile orantılandırılmayacak ölçüde az sayıda dönemde araştırma görevlisi alınması da dikkat çekicidir. Bunun nedenleri üzerinde durulmalıdır. Son dönemlerde tıp

fakültelerindeki performans uygulamasının da döner sermayeye katkıda bulunmayan anabilim dallarına yeni araştırma görevlisi alımını kısıtladığı bilinmektedir.

Ortanca puanlar açısından yaptığımız değerlendirmede en az üç ve daha fazla dönem araştırma görevlisi almış olan anabilim dallarına göre 57 ve daha üstü puanla araştırma görevlisi kabul etmiş olan 14 Anabilim dalının altı tanesi üç büyük kentte yer alan tıp fakültelerinin anabilim dallarıdır. Geri kalan sekiz anabilim dalı ise üç büyük kent dışında konumlanan anabilim dallarıdır. Üç büyük kentin TUS puanlarında yukarıda değinilen kentsel avantajı dikkate alınarak bu kentlerde yer alan anabilim dalları ayrıca değerlendirmelidir. Bu altı anabilim dalı içinde sadece Cerrahpaşa diğerlerinden farklılık göstermektedir. üç büyük kent dışındaki sekiz anabilim dalı içinde de Kırıkkale ve Ondokuz Mayıs diğerlerinden ayrılmaktadır.

Sonuç

TUS'da Halk Sağlığı yıllar içinde giderek daha çok tercih edilmekte, TUS giriş puanları son dört dönemde anlamlı artış göstermektedir. Ancak, yıllar içinde doğrusal olarak hızla düşse de Halk Sağlığı anabilim dalında eğitim almaya hak kazanıp da uzmanlık eğitimine başlamayanların oranı henüz daha kabul edilemez boyutlardadır. Son sınavda bu oran %14'dür. Bundan daha önemli bir gösterge olan göreve başlayıp da eğitimini tamamlamayanların sayısı için elimizde veri yoktur.

Halk Sağlığı anabilim dallarının tercihinde üç büyük kent dışındaki anabilim dallarının da tercih edilmesi dikkate

alındığında giderek homojenleşen bir tercih eğilim gözlenmektedir. Ülke çapında yaygınlaşan anabilim dallarının öğretim üyesi profilinin nicelik ve nitelik açısından gelişmesi bunun olası bir nedeni olarak değerlendirilebilir. Öte yandan Halk Sağlığı uzmanlarının istihdamı ve özlük haklarındaki kazanım ve iyileşmeler de son yıllarda Halk Sağlığının tercihindeki olumlu gelişmenin altta yatan nedeni olabilir.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, Halk Sağlığı uzmanlığı bir gelişim gösterse de uzmanlık eğitiminin ilk başladığı yıllardaki durumun henüz daha çok uzağında olduğumuz da bir gerçektir.

Kaynaklar

1. www.osym.gov.tr.
2. http://www.tusrehberi.com/yerlestirme_istatistikleri.asp?F=110&B=28.